

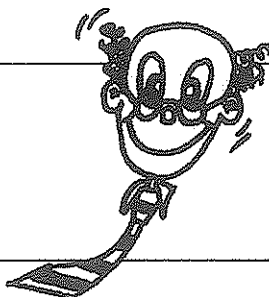
Hoofdstuk 5

**Onbekende moeilijke
woorden**

Les 1

Help, een moeilijk woord!

We hebben tot nu toe geleerd, wat je allemaal moet doen voordat je een tekst gaat lezen. In de volgende lessen zullen we het erover hebben wat je moet doen tijdens het lezen van een tekst. Maar voordat je begint met lezen moet je altijd jezelf de 5 vragen stellen!

Kijk maar naar de meester:

In de klas moesten de leerlingen een opstel schrijven.

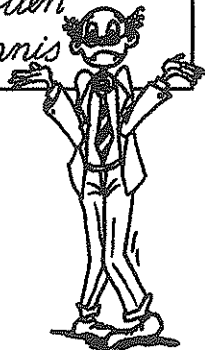
Het opstel moest gaan over wat ze in het weekend hebben gedaan.

En er moest één moeilijk woord in voorkomen.

De meester kijkt de opstellen nu na.

Voor het lezen stelt hij zichzelf de vijf vragen:

*soort tekst
waarom en hoe
voorspellen
voorkennis*

Het is een verhaalttekst.

*Ik ga deze tekst lezen, omdat ik het opstel moet nakijken en
Ik ga dit heel grondig lezen.*

*Ik verwacht dat ik iets zal lezen over de avonturen van het
afgelopen weekend.*

*Ik weet dat het opstel is geschreven door Mark, die altijd
zaterdags moet voetballen.*

Een vreemde scheidsrechter

Afgelopen zaterdag was Opa bij ons en ik moest voetballen. Papa en opa gingen samen mee om mij aan te moedigen. Opa zei na de wedstrijd dat hij vond dat de scheidsrechter heel eerlijk floot. Maar ik begreep niet waar hij het over had. Hij gebruikte een ander woord voor scheidsrechter, namelijk arbiter. Later vroeg ik aan papa waar opa het nou over had. Papa legde het uit. We hebben er samen om gelachen. Nu zal ik wel nooit meer vergeten wat arbiter betekent!

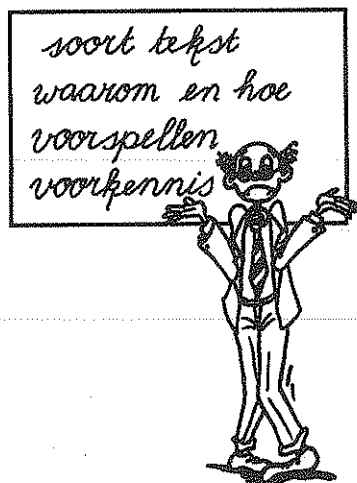
Mark.

De meester snapt de tekst niet helemaal. Dat komt vast door het moeilijke woord.
 De meester heeft nog nooit gehoord van het woord **arbiter**.
 Om erachter te komen wat het woord betekent, leest de meester het woord nog een keer. Hij weet het nu nog niet.
 Hij leest een stukje terug. Daar staat:
 "Hij gebruikte een ander woord voor scheidsrechter, namelijk arbiter."
 Nu begrijpt de meester wat arbiter betekent.
 Weet jij het ook? Schrijf het antwoord maar op:

1.

Als je dus een moeilijk woord tegenkomt in een tekst, moet je het woord eerst nog een keer lezen. Weet je dan nog niet wat het woord betekent, dan moet je een stukje terug lezen. Vaak staat het woord dan in de tekst al uitgelegd.

Probeer het eens met de volgende teksten. Beantwoord voor het lezen eerst de vijf vragen. Je hoeft daarvan de antwoorden niet op te schrijven:

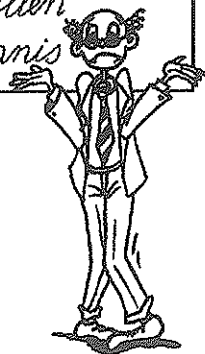
Winkelen of stelen?

Iemand die erg arm is, kan niet aan eten komen. Hij heeft namelijk geen geld om het te kopen. Zulke mensen moeten soms stelen om in leven te blijven. Hij doet dus aan winkeldiefstal. Dat klinkt niet zo aardig. Daarom noemen sommige mensen winkeldiefstal plegen ook wel proletarisch winkelen.

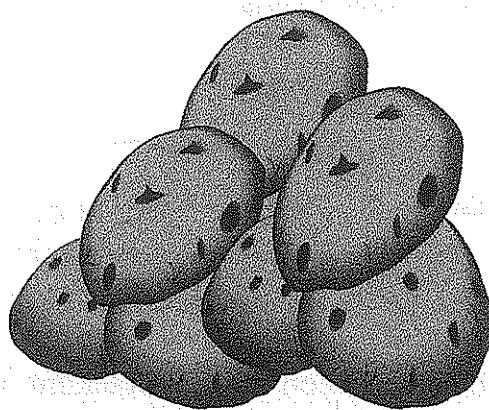
2. Weet jij wat **proletarisch winkelen** betekent?

.....

soort tekst
waarom en hoe
voorspellen
voorkennis

Oliebollen.

Met oud en nieuw bakt mijn moeder altijd een hele berg olieballen. Dit jaar zou mijn tante Jannie komen helpen. Ik mag tante Jannie niet zo. Ze is heel deftig en zo praat ze ook.

Ik zal je een voorbeeld geven. Mijn moeder zei tegen tante Jannie: "Jannie, doe jij die gesuikerde sinaasappelschillen in het beslag?"
Zegt mijn tante: "Weet je nu nog niet dat dat sukade heet..."

Dat is toch erg? Mag je tegenwoordig niet eens meer Nederlands praten? Geef mij maar gewoon gesuikerde sinaasappelschillen. Sukade, pfff....

3. Weet jij wat sukade betekent?

.....

Les 2

Terug lezen en verder lezen.

De meester leest nu een ander opstel:

De Apenheul.

Ik ben zaterdag met mijn vader en moeder en zusje naar de Apenheul geweest. Daar hebben we een heleboel apen gezien. We hebben alleen geen gorilla gezien. De oppasser zei dat de gorilla's in quarantaine (spreek uit: kaarantènnuh) werden gehouden. Dat betekent dat ze in een apart hok worden gezet, omdat ze een besmettelijke ziekte hebben. Zo worden de andere apen niet ook ziek.

Eline.

De meester heeft zichzelf eerst weer de vijf vragen gesteld.

Toch snapt hij ook dit opstel niet helemaal.

De meester kent het woord **quarantaine** niet.

Om erachter te komen wat het betekent, leest de meester het woord nog een keer.

Hij begrijpt nog steeds niet goed wat het woord betekent.

Dan leest hij een stukje terug in het opstel.

Ook daar wordt het woord niet uitgelegd.

Dan leest hij een stukje verder.

Daar staat: "Dat betekent dat ze in een apart hok worden gezet, omdat ze een besmettelijke ziekte hebben".

De meester weet nu wat er met quarantaine bedoeld wordt.

Snap jij het ook?

Je kunt dus ook proberen een stukje verder te lezen, om de betekenis van een woord op te zoeken.

Lees de volgende teksten eens.

Beantwoord voor het lezen eerst de vijf vragen.

Je hoeft daarvan de antwoorden niet op te schrijven.

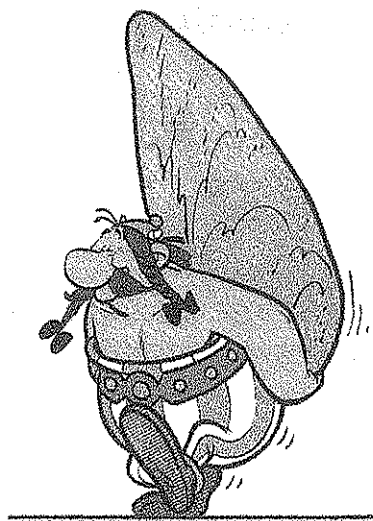
Na de tekst staan vragen naar moeilijke woorden.

Daarvan moet je het antwoord wel opschrijven.

Obelix

Je hebt vast wel eens een stripboek van Asterix en Obelix gelezen. Asterix is dat kleine mannetje en Obelix is de grote sterke en dikke, met dat kleine hondje en een menhir op zijn rug. Je weet wel, zo'n grote, rechtopstaande stenen zuil. Hij sjouwt dat ding overal mee naar toe. Zulke enorme stenen gebruikten ze in de prehistorie als kunstwerk of als bouwsteen. Helemaal duidelijk is het niet, want de prehistorie is de periode in de geschiedenis waarin de mensen nog niets opschreven. Misschien bouwden ze er wel hunebedden van. Dat waren enorme graven, gebouwd van hele grote, zware stenen. Maar Obelix gebruikte zijn menhir liever voor het pletten van zijn vijanden, de Romeinen.

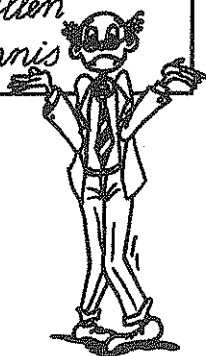
1. Wat is een menhir?

.....

2. Wat zijn hunebedden?

.....

soort tekst
waarom en hoe
voorspellen
voorkennis

Punten scoren

Lindy loopt juichend het plein op. "Ik heb zaterdag een hattrick gemaakt!" roept ze zodat iedereen het horen kan. Ze loopt met haar armen in de lucht en haar neus omhoog. Een echte kampioene. Maar niemand reageert. "Hé, ik heb een hattrick gemaakt hoor!" roept ze nog een keer. "Is dat een soort legpuzzel of zo?" vraagt Jeroen. "Nee joh!" zegt Lindy. "Dat betekent dat ik drie doelpunten heb gemaakt in één wedstrijd!" "Wauw," zegt Jeroen. "Zeker met voetballen? Ik wist niet dat je zo goed was!" Lindy knikt. "Met voetballen, ja. Tafelvoetbal!"

3. Wat is een hattrick?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

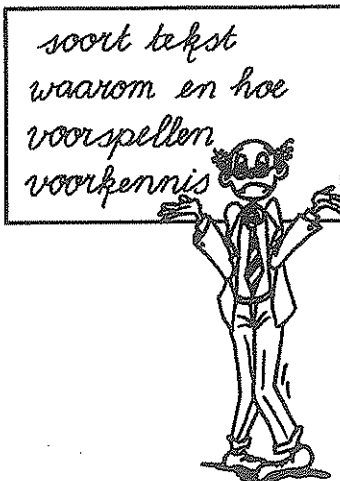
.....

.....

.....

.....

.....

Tekenles

Op een middag gaf juf Tineke tekenen. Ze wilde wel eens zien of de kinderen een beetje fantasie hadden. Daarom vroeg ze "Wie van jullie heeft er wel eens een okshoofd gezien?" De kinderen keken elkaar verbaasd aan. "Is de juffrouw gek geworden? Een okshoofd? Nooit van gehoord!" Sommige kinderen begonnen te lachen. Maar juf zei: "Luister. Jullie gaan allemaal een okshoofd tekenen. Bedenk zelf maar hoe het eruit zou kunnen zien. Dan laat ik jullie aan het eind van de middag een echt okshoofd zien." Nou dat vond de hele klas geweldig. Iedereen ging als een speer aan het werk. De mooiste tekeningen kwamen tevoorschijn. Mannetjes met een hoofd onder de oksel en vreemde tekeningen van fantasiedieren. Eén kind had zelfs een mannetje getekend dat Ok heette en bij zijn hoofd had ze een pijl gezet.

En toen kwam de ontknoping. Alle kinderen zaten muisstil toen juf Tineke het okshoofd van de gang ging halen. Ze hadden werkelijk een hoofd van een vreemd dier verwacht. Je kunt je voorstellen dat iedereen teleurgesteld was toen de juffrouw binnenkwam met een doodgewoon vat wijn!

4. Wat is een okshoofd?

.....

De weddenschap

Erik komt thuis uit school. Hij zit al in de brugklas en vindt zichzelf al aardig volwassen. Maar vandaag zit het hem even niet mee. Hij kijkt een beetje bedenkelijk. Jeroen, zijn broertje kijkt op van het computerspelletje dat hij aan het spelen is. "Is er iets?" vraagt Jeroen. "Niet echt" zucht Erik. "Nou je kijkt anders niet echt vrolijk. Ben je soms verliefd?" vraagt Jeroen en hij glimlacht er zo onschuldig mogelijk bij. "Nee, snotneus. En jij kan me toch niet helpen, daar ben je nog veel te klein voor." "Poeh!" zegt Jeroen en hij steekt zijn tong uit. "wedden dat ik het op kan lossen? Ik ben veel slimmer dan jij." Erik begint te lachen. "Oké, ik wil wedden om een hele grote zak snoep dat jij het niet kunt oplossen. Hier is het probleem" zegt Erik en hij legt een brief op tafel. "Kijk, morgen gaan we met school naar het theater. Dat staat in deze brief. We gaan naar een eenakter. Maar niemand weet wat een eenakter is. En ik weet zeker dat jij dat ook niet weet. Nou, ik geef je een half uur de tijd om erachter te komen!"

Jeroen krabt zich eens achter de oren. Een eenakter. Nooit van gehoord. En hoe kom je daar nou achter. Maar wacht eens... dat kun je toch opzoeken in een woordenboek?! Snel gaat Jeroen aan de slag. Hij weet nog niet precies hoe het werkt maar na een poosje zoeken heeft hij het gevonden. Hij schrijft de betekenis op een blaadje en rent naar beneden. Als hij voor Erik staat leest hij op: "Toneelstuk zonder pauze, dus kom maar op met die zak snoep!" "Wat... waar heb je het over? Oh... je weet wat een eenakter is?" Erik staat verbaasd te kijken. "Hoe ben je daar achter gekomen?" vraagt hij verbaasd. "In het woordenboek natuurlijk, sufferd. Zie je nu wel dat ik slimmer ben?" Erik lacht. "Nee Jeroen, je bent niet slimmer, maar je weet wel hoe je je hersens moet gebruiken. Kom dan gaan we een zak snoep kopen. Beloofd is beloofd."

5. Wat is een eenakter?

.....

Les 3

Woordenboek.

We hebben allerlei stappen geleerd, die je kunt volgen als je een moeilijk woord tegenkomt in de tekst:

- 1. De eerste stap is dat je het woord nog een keer leest.*
- 2. Dan lees je een stukje terug in de tekst.*
- 3. Weet je nu nog niet wat het woord betekent, dan lees je een stukje verder in de tekst.*

Maar wat moet je doen als je nu nog niet hebt gevonden wat het woord betekent? Kijk maar naar de meester. Hij is het volgende opstel aan het lezen:

De dokter.

Zondag reed ik met mijn moeder naar opa en oma. Plotseling kwam er heel hard een auto langs scheuren. Mijn moeder zei dat het de auto van een dokter was. Dat kon ze zien aan de esculaap. De dokter was vast op weg naar een hele zieke patiënt.

Marjan.

De meester kent het woord **esculaap** niet.

Om erachter te komen wat het betekent leest hij het woord nog een keer.

Ook leest hij een stukje terug en een stukje verder in de tekst.

Hij weet nog steeds niet wat esculaap betekent.

Dan pakt de meester het woordenboek.

In het woordenboek staan alle moeilijke woorden uitgelegd.

De meester vindt de volgende bladzijde in het woordenboek:

ergeren (ergerde, heeft geërgerd) Als iets je ergert, vind je het vervelend. Je bent er een beetje boos over. *Ik erger me aan die hondepoez op het speelveld.*

erkennen (erkende, heeft erkend) Iets erkennen is toegeven dat je dat gedaan hebt. *Een fout erkennen.*

erkentelijk Erkentelijk is een deftig woord voor dankbaar. *Wij zijn u zeer erkentelijk voor uw hulp.*

erker (de erker – twee erkers) Een erker is een stukje van een kamer dat buiten de rest van het huis uitsteekt. Er zitten ramen in.

ernstig

1 Ernstig is hetzelfde als: serieus. Als je ernstig bent, denk je goed over iets na en maak je er geen grapjes over. *De dokter keek ernstig, toen hij de patiënt onderzocht.*

2 Ernstig is: met nare gevolgen. *Een ernstig ongeluk.*

erts (het erts – twee ertsen) Erts is een stof diep in de grond. Uit ijzererts wordt ijzer gehaald, uit kopererts wordt koper gehaald.

ervaren

1 Als je ergens ervaren in bent, kun je dat goed. Dat komt doordat je het vaak gedaan hebt. *Sevin is een ervaren kok.*

2 (ervoer, heeft ervaren) Iets ervaren betekent: het meemaken. Daardoor weet je hoe het is. *Heb jij ervaren hoe het is om in het ziekenhuis te liggen?*

ervaring

1 (twee ervaringen) Een ervaring is een belevenis. Dat is iets wat je hebt meegemaakt. *Ellie is in de achtbaan geweest. Ze vond het een griezelige ervaring.*

2 Ervaring is kennis die je krijgt door iets veel te doen. *Lennart kan heel snel*

sinterklaasgedichten maken. Hij heeft er veel ervaring in.

erven (erfde, heeft geërfd) Je kunt iets erven van iemand die overleden is. Dat betekent dat je iets van zijn bezittingen krijgt. *Albert erfde een antieke klok van zijn opa.*

es

es (de es – twee essen) Een es is een loofboom.

escorte (het escorte – twee escortes) Een escorte is een groep mensen die een belangrijke persoon begeleiden. Bijvoorbeeld om hem te beschermen.

esculaap

esculaap (spreek je uit als: eskuulaap) (de esculaap – twee esculapen) Een esculaap is een plaatje van een slang die om een staf kronkelt. Aan dat plaatje kun je zien dat iemand dokter is. *Esculapen zie je op auto's van dokters.*

(M. Verburg en M. Huijgen, 1994, pag. 103)

1. Nu begrijpt de meester wat een esculaap is. Weet jij het ook?

*Als een moeilijk woord niet wordt uitgelegd in de tekst
dan kun je dat woord altijd opzoeken in het woordenboek
Soms is de uitleg van een woordenboek zo moeilijk dat je het dan nog niet begrijpt.
Dan kun je het beste aan iemand anders vragen wat het woord betekent.
Bijvoorbeeld aan de meester of juffrouw of aan je vader of moeder.*

Je hebt nu in dit hoofdstuk geleerd wat je moet doen als je een moeilijk woord tegenkomt.

*Je kunt vijf stappen volgen om achter de betekenis van dat woord te komen.
Hieronder staan de stappen nog eens op een rijtje.*

Stappenplan moeilijke woorden.

Als je een moeilijk woord tegenkomt in de tekst moet je:

1. Het woord nog een keer lezen. Weet je het nu wat het woord betekent?
Nee? →
2. Lees een stukje terug in de tekst. Staat hier uitgelegd wat het woord betekent?
Nee? →
3. Lees een stukje verder in de tekst. Staat hier uitgelegd wat het woord betekent? Nee? →
4. Kijk in het woordenboek. Begrijp je wat daar in staat?
Nee? →
5. Vraag aan iemand anders wat het woord betekent.

(S. Sliepen en J. Plattel, 1992)

Nu gaan we oefenen met de volgende teksten.

Vergeet je de vijf vragen niet, voordat je gaat beginnen met lezen?

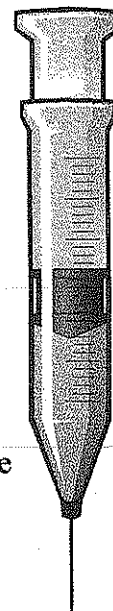
Als je niet meer weet wat je moet doen als je een moeilijk woord tegenkomt, mag je 'het stappenplan moeilijke woorden' erbij houden.

Ziek zijn en gezond worden.

Als je ziek bent, voel je je niet erg prettig. Misschien ben je blij dat je een dagje niet naar school hoeft. Maar als het lang duurt, dan wil je graag snel weer beter worden. Om weer gezond te worden, schrijft de dokter vaak een medicijn voor. Meestal is dat een drankje of een pilletje dat je door moet slikken. Maar soms moet je een spuitje in je arm of been. Dan krijg je een injectie.

Geleerde doktoren proberen steeds meer te voorkomen dat je ziek wordt. Tegen sommige ziekten kun je een vaccinatie krijgen. Je krijgt dan een spuitje met een beetje ziekmakende stof in je lichaam. Je wordt daardoor een heel klein beetje ziek. Daar merk je zelf meestal niet veel van. Om weer 'beter' te worden, maakt je lichaam 'tegengif' aan. Dit 'tegengif' noemen we ook wel antistoffen. Zo werk je de ziekte uit je lichaam. Het tegengif blijft in je lichaam. Dus als je weer wat van die ziekte in je lichaam krijgt, zijn er al antistoffen. Die zorgen ervoor dat je niet ziek wordt. We zeggen dan dat je immuun bent voor die ziekte.

2. Wat is een injectie?

3. Wat is een vaccinatie

4. Wat zijn antistoffen?

5. Wat betekent immuun?

De fotocamera

Lang geleden werd ontdekt dat er een vaag beeld op de muur te zien was, wanneer er licht door een klein gaatje een kamer binnen kwam.

Om dit beeld scherper te maken, zette men een lens in het gaatje. Dit stukje gebolde glas zorgde ervoor dat de afbeelding op de muur duidelijker werd. Men noemde dit camera obscura. Dit is Latijn voor donkere kamer. Later ontdekten de mensen hoe je van deze afbeelding een foto kunt maken.

Zo ontstond uiteindelijk de fotocamera. In elke camera zit zo'n klein rond gaatje, waardoor licht naar binnen valt. Dit noemen we het diafragma. Door de lens wordt de afbeelding duidelijk.

Natuurlijk zijn er heel veel verschillende fotocamera's. Maar eigenlijk doen ze allemaal hetzelfde: beelden vastleggen.

6. Wat is een lens?

.....

7. Wat is een camera obscura?

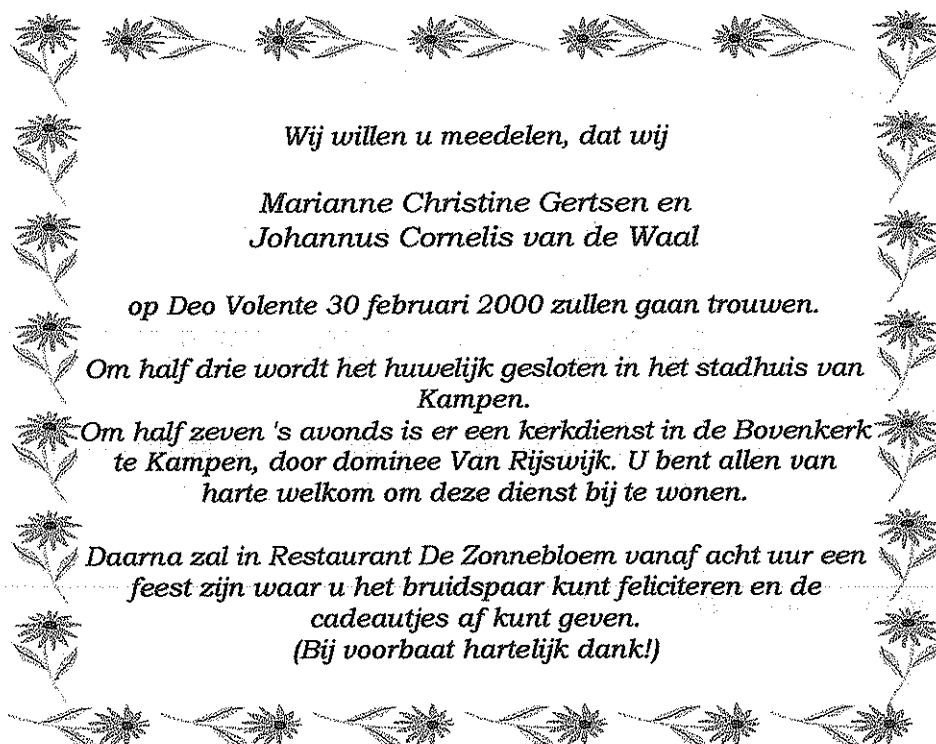
.....

8. Wat is een diafragma?

.....

Als je een moeilijk woord tegenkomt, maar je begrijpt de tekst wel, dan mag je het moeilijke woord gewoon overslaan.

Kijk maar eens naar de volgende tekst.
Het is een aankondiging op een trouwkaart.
Er staat een moeilijk woord in.
Toch is de tekst verder goed te begrijpen.
Je mag dan gewoon verder lezen.

Als je niet weet wat Deo Volente betekent kun je toch heel goed begrijpen wat er in dit tekstje staat. Je hoeft dan niet verder te zoeken naar de betekenis van het moeilijke woord.

Op de volgende pagina staat nog een tekst. In die tekst staan een paar hele vreemde woorden. Kun jij erachter komen wat die woorden betekenen?

Geheimtaal

Het is zaterdagmorgen. Iedereen slaapt nog, zo vroeg is het. Alleen Lindy en Jeroen zijn al wakker. Ze zijn op weg naar hun geheime plekje bij de visvijver. Daar gaan ze een mooie hut bouwen. "Zeg Jeroen, als we een geheime hut hebben, moeten we ook een geheime taal hebben. Dat maakt het nog spannender. Dan begrijpt niemand waar we het over hebben!" Jeroen kijkt Lindy verbaasd aan. Even denkt hij na. Dan zegt hij: "Oké. Ik vind het best. We bedenken gewoon een nieuwe taal." "Dan fietsen we nu op een pirol," zegt Lindy. "Nee, we fietsen niet, we pirollen, natuurlijk" lacht Jeroen. "En een boom noemen we een berek, goed?" "Mij best. Maar hoe onthouden we dit allemaal?" "We schrijven het op, in een woordenboek, nee in een irionka!" zegt Lindy. "Wat is een irionka nou weer?" mompelt Jeroen. "Oh, wacht, ik snap het al..." "Goed zo!" zegt Lindy. Ze beginnen steeds meer woorden te verzinnen. Het wordt dulle pret terwijl ze daar naast elkaar pirollen in een belk vol berekken... En als je niet kunt bedenken wat een belk is, zoek je het maar op in het irionka!

9. Wat is een pirol?

.....

10. Wat is een berek?

.....

11. Wat is een irionka?

.....

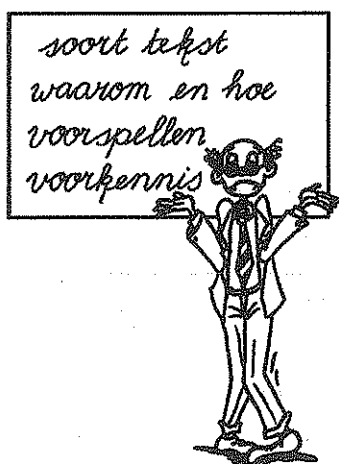
12. Wat is een belk?

.....

Les 4

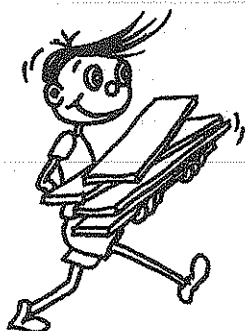
Nog eens oefenen

We hebben in dit hoofdstuk geleerd, wat je moet doen als je een moeilijk woord tegenkomt in de tekst. Lees nu de volgende teksten. Stel jezelf eerst de vijf vragen. Je hoeft daarvan de antwoorden niet op te schrijven. Na het lezen worden ook een paar vragen gesteld. De antwoorden op deze vragen moet je wel opschrijven.

Nog meer geheimtaal

Het gaat goed met de hut en de geheimtaal van Lindy en Jeroen. Hun taal heeft zelfs een naam: Lindioens. Maar er is één probleem. Soms weten ze zelf niet meer waar ze het over hebben...

"Kun jij even een appel uit mijn piroltas halen? M'n pirol staat tegen die berek daar!" roept Lindy naar Jeroen. Jeroen kijkt op. Hij denkt even na. "Wat was een berek ook al weer?" vraagt hij dan. "Een boom, sufferd." zegt Lindy kattig terug. "Nou, je hoeft niet meteen in het Nederlands

te gaan praten," zegt Jeroen. Je kunt ook gewoon uitleggen wat het is zonder het Nederlandse woord te gebruiken." "Da's waar!" geeft Lindy toe. "Dus mijn pirol staat tegen dat ding met die dikke stam en die bladeren. Zo goed?" "Prima!" roept Jeroen. Hij is al op weg om de appel te halen. "Hier heb je je korin," zegt hij trots. "Leuke naam!" zegt Lindy waardierend en

ze bijt in de korin. "Ik heb zojuist bedacht dat een berek een zor heeft en allemaal groene girenzen," zegt ze tegen Jeroen. "Goed, maar dan ga ik verder bouwen aan de gerbel, anders kunnen we volgende week nog niet binnen zitten. Eigenlijk zou ik best een nachtje in de gerbel willen orken en jij?" "Ik ook wel. We kunnen wel aan onze pivoos vragen of het mag." Zegt Lindy. "Ach, het mag toch niet. Wij mogen nooit wat van onze pivoos," zucht Jeroen. "Toch maar eens vragen, je weet maar nooit!"

1. Wat is Lindioens?

.....

2. Wat is een korin?

.....

3. Wat is een zor?

.....

4. Wat zijn girenzen?

.....

5. Wat is de gerbel?

.....

6. Wat is orken?

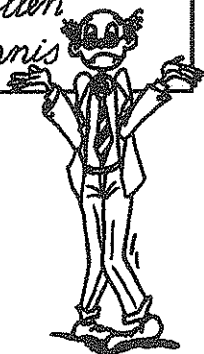
.....

7. Wat zijn pivoos?

.....

.....

soort tekst
waarom en hoe
voorspellen
voorkennis

Piraten

Vroeger bestonden er nog echte piraten. Dat waren echte schurken die alle schepen die ze tegen kwamen beroofden. Het ging hen dan vooral om eten en wapens. De mensen van het schip dat overvallen werd konden kiezen: ook piraat worden, of vermoord worden. Dat laatste was niet zo leuk, dus de meesten kozen ervoor om piraat te worden.

Op een gewoon schip was het vroeger al hard werken. Maar op een piratenschip moest er nog veel harder gewerkt worden. Deed je dat niet, dan kreeg je straf. Een van die straffen was kielhalen. Je werd dan aan een touw onder de boot door getrokken. Je moest dan erg lang je adem inhouden! Helaas hield niet iedereen dat vol... Een andere straf was voetspoelen. Je werd dan op een loopplank gezet die boven het water hing. Je moest steeds verder achteruit de plank op lopen, tot je, plons, in het water viel.

Een land dat oorlog had, vond het wel goed als een piraat zijn vijand aanviel. Zo'n land gaf dan aan de piraat een brief mee waarin stond dat hij alle schepen van de vijand mocht overvallen. Zo'n brief werd een kaperbrief genoemd. Een piraat met zo'n kaperbrief was een kaper.

8. Wat is kielhalen?

.....

9. Wat is voetspoelen?

.....

10. Wat is een kaperbrief?

.....

Het is niet allemaal goud wat er blinkt

Er worden heel wat voorwerpen van metaal gemaakt: van de lepel waarmee je eet, tot een vliegtuig. Maar deze voorwerpen worden niet van zuivere metalen gemaakt. Als dat wel het geval was, zou zo'n voorwerp uit bijvoorbeeld puur ijzer of puur goud gemaakt moeten worden en dat is lang niet altijd verstandig. Als je namelijk een ketting van puur goud zou dragen, heb je grote kans dat hij snel breekt. Goud is heel zacht. Daarom wordt er vaak een ander metaal aan toegevoegd om het sterk te maken. Hiervoor gebruikt men bijvoorbeeld koper. Deze toevoeging noemt men een legering. Een legering waar je vast wel eens van gehoord hebt is brons. Brons wordt gemaakt van twee heel zachte metalen: tin en koper. Samen zijn ze erg sterk. Denk maar aan een grote kerkklok, die is meestal van brons gemaakt.

Toch kan ook het sterkste metaal zijn kracht kwijt raken. Soms breekt je fietssleutel ineens doormidden. Dat gebeurt meestal nadat je hem al een aantal keren verbogen hebt. Dit noemen we metaalmoeheid.

11. Wat is de titel van deze tekst?

.....

12. Hoeveel alinea's heeft deze tekst?

.....

13. Wat is een legering?

.....

14. Wat is metaalmoeheid?

.....

Speurtocht naar het verleden

Mensen vinden het interessant om te speuren naar het verleden. Wie zou niet met de tijdmachine een kijkje in de Middeleeuwen willen nemen. Of een tijdje wonen bij de holbewoners? Maar helaas is reizen in de tijd onmogelijk.

Toch is het mogelijk om heel veel te weten te komen over vroeger. Er zijn namelijk heel veel overblijfselen van mensen, voorwerpen en bouwwerken van heel lang geleden. De studie naar die dingen noemt men archeologie.

Als een archeoloog een voorwerp vindt, wil hij natuurlijk weten hoe oud het is. Daar kan hij achter komen door middel van stratificatie. Dat betekent dat hij gaat kijken hoe diep in de grond het voorwerp is gevonden. De aardbodem bestaat namelijk uit verschillende lagen aarde. En hoe dieper je komt, hoe ouder de laag is. Die laag is ooit de bovenste laag geweest, maar er zijn in de loop van de tijd meerdere lagen bovenop gekomen. Is het voorwerp in bijvoorbeeld de derde laag gevonden, dan zou het uit de middeleeuwen kunnen stammen. Zo kun je dus de leeftijd van een voorwerp bepalen.

15. In de eerste alinea is er een vraagteken weggelaten. In welke zin is dat?

.....

16. Wat is archeologie?

.....

17. Wat is stratificatie?

.....